

SIVATAGI PÓK

MONOSZLÓY DEZSŐ

Amikor Hans Herzog magándetektív irodáján bekopogtattam, az a különös szorongás fogott el, amit eddig csak hallomásból, sikertelen, kisebbségi érzéssel küszködő emberek panaszjaiból ismertem. Ezek a panaszok annak idején inkább heccelődésre ingereltek, legszívesebben azt vágtam volna az izzadt kezű mókusok képébe: addig nyújtózkodjatok, amíg a takarótok ér! Az eredményesség legfeljebb szána-kozást képes tanúsítani, megérteni azt tudjuk, amit végigcsináltunk. Már az is meglepő volt, hogy ilyen részletesen foglalkoztam saját hangulatommal. Azelőtt ilyesféle tünődésre sajnáltam volna időt pazarolni. Ahogy tanulmányaimat befejeztem, akadályok nélkül lendült egyenesbe az életem. Senkitől se kellett szívességet kérnem, biztosnak látszó, jó állással rendelkeztem, mindaddig, amíg három hónappal ezelőtt váratlanul csődbe nem került a vállalat. Azóta állás nélkül vagyok. Az első hetekben nem aggasztott ez az állapot, eddig is jól ment, ezután is jól fog menni: állás, állás. Csak annak van félténivalója, aki hanyatt fekszik babérjain. Húsz különféle hirdetésre jelentkeztem. Valamelyik biztosan beválik. Egyik se sikerült. A Hans Herzog-féle volt a huszonegyedik. Ide már úgy kopogtattam be, hátha ez se sikerül. Valami morgásszerű hangra bekopogtattam. Hatvan körüli, széles vállú, villogó kék szemű férfi ült egy kopott, aktákkal megrakott, már új korában is ócska íróasztal mögött. – A hirdetésre jöttem – mondtam.

– Áh, a hirdetésre – papírok között kotorászott. – Maga az a . . .

Láttam rajta, nem találja, amit keres. Bemutatkoztam.

– Mondjam el az életemet?

– El tudná mondani? – kérdezte. Nekem úgy tűnt, most vesz először

szemügyre. Ismét elfogott a szorongás, kételkedő vigyorgás áradt a tekintetéből.

– Már nehezebb feladatokat is megoldottam – éreztem, ingerültség feszíti hangomat.

Herzog egy aktát lapozgatott – Felesleges, hogy megerőltesse magát – mondta –, a legfontosabb adatokat úgyis ismerem, hiszen ha nem tévedek, az életrajzát eljuttatta hozzám. – Az előtte heverő, géppel teleírt lapokra mutatott. Miután még mindig íróasztala előtt álltam, könnyűszerrel ráláttam az írásra. Azt se volt nehéz megállapítani, nem az én életrajzomat tanulmányozza. Figyelmeztetni akartam erre, de mielőtt még szóhoz juthattam volna, megelőzött: – Igen sokan jelentkeztek. – Ceruzájával az ismeretlen pasas születési évszámára bökött. – De én magát választottam. Tudja, miért?

– Leülhetek? – kérdeztem.

– Miért ne ülhetne le? – az iroda sarkában rozoga ülőgarnitúrát fedeztem fel, az egyik fotelt az íróasztal elé ráncigáltam. – Mindenki azt hiszi, magándetektívnek lenni kalandos foglalkozás. Helikopterrel üldözzük a kokaincsempészeket meg miegymás – bosszúsán legyintett –, szerencsére maga nem ilyen romantikus természetű. – Bólintottam. – Mikor léphet be?

– Tulajdonképpen. . . – kezdtem.

– Annál jobb – folytatta –, ha magának mindegy, nekem azonnal szükségem van asszisztensre. És hogy ne unatkozzon, mindjárt meglehetősen nehéz feladattal bízom meg. Az elődjét kell megkeresnie.

– Az elődömet?

– Három héttel ezelőtt eltűnt.

– A rendőrség. . .

– Mit akar a rendőrséggel?

– Hát hogy bejelentették-e, meg. . .

– Hagyja a fenébe a rendőrséget – Herzog ismét bosszúsán legyintett.

– Hol kezdjek a kereséshez? – kérdeztem.

– Természetesen a lakásán. – Herzog az íróasztal fiókjában kotorászott, kulcsot húzott elő.

– A kulcs megvan. Keressem meg a hozzávaló zárat?

– Nem egészen – mosolyodott el Herzog –, ha ez lenne a helyzet, talán lakatoshoz fordultam volna. Ez a cím. – Névjegyet nyújtott át. – Könnyű odatalálni – tette hozzá. Kicsit értetlenül bámultam rá, mert

váratlanul felemelkedett, és megveregette a vállamat. – Nem szabad semmin se túlságosan csodálkozni, ez is a mesterségünkhöz tartozik.

– Jó – mondtam –, akkor akár indulhatok is.

– Na, azért ne siessen annyira, hiszen azt se tudja, hogy nézett ki az elődje.

– Szikár, szőke, szemüveges.

– Nicsak, maga találgat. – Herzog komoran meredt rám, előbbi kedélyessége lefagyott az arcáról. – Zömök, fekete, kék szemű. Még pontosabban ilyen. – Tenyerével akták között csapkodott, valahonnan igazolványkép ugrott elő. – Körülbelül annyi, vagy pár évvel idősebb, mint maga.

– Még él? – kérdezősködtem, mert bosszantott, hogy semmi szellemesség nem jut eszembe.

– Ezt magának kell kideríteni – szögezte le Herzog, és órájára pillantott. – Igen, azt hiszem, mindent elmondtam. Itt a kulcs, a cím. Este nyolc előtt ne menjen oda.

Számon volt a kérdés, miért ne. De idejében lenyeltem, megbiccentettem a fejem. Már az ajtókilincsen volt a kezem, amikor utánam szólt. – A fizetési igényeit nem tisztáztuk.

– A kérvényemben feltüntettem.

– Annyit nem adhatok. Annyit fog kapni – mondta némi töprengés után –, amennyit az elődje. Se többet, se kevesebbet.

– Jó – mondtam, anélkül hogy latolgattam volna, könnyelműség vagy egykedvűség a beleegyezésem. Először fordult elő, hogy látatlanban kötöttem alkut.

De mégis így történt. Azt megelőzően történt így. Mindig így történt ezután. . . Egy szóba gabalyodtam, miközben autóm gyűjtásával bajlódtam. Az indítókulcs csúnyán nyekergett. Most mi van? Úgy látszik, az ember kezébe is beleügyetlenkedhetnek a gondolatok. A gázra tapostam, mert megszoktam, hogy mindig valahová sietek. Amint azonban a dudáló autók között sikerült áterőszakoskodnom magam, s kikerültem a városi forgalomból, rájöttem, ezúttal rengeteg időm van, egy üres délutánnal rendelkezem, azt se tudom, mit kezdjek vele. Találomra hajtottam tovább. Félórás száguldás után olyan vidékre értem, amely elé az a tábla illett volna: ITT MÁR SENKI SE LA-KIK. Itt már senki se lakik, ismételtem meg, pedig ennek a mondatnak se volt sok értelme, a fák között itt is, ott is embereket pillantottam meg. Csakhogy az emberek látványa sem oldotta fel a táj egyedülhagyottságának érzetét. Persze az is lehet, nem a táj magányos, én vagyok

egyedül. Senkihez se tartozom, nem tartozom hozzájuk, magyaráztam. Lekanyarodtam a főútról, s egy mellékúton bekanyarodtam az erdőbe. A tisztás közepén fatönk állt, mintha ehhez a pillanathoz padnak, széknak készült volna. Kiszálltam a kocsiból, s rátelepedtem. Később, lehet, elszunnyadtam, mert a velem szemben szálfegyenesen meredő fenyőfát egyszerre sokféle alakban láttam magam előtt. Hol ijesztő boszorkány volt, aki a magasból hunyorog rám, hol gombanagyságú törpe, ki hirtelen nőni kezd, és hatalmas fenyővé változik. Mindenesetre alkonyodott, amikor összeszedelődzködtem. A címet elő se kellett vegyem, érdekes módon már ott az irodában emlékezetembe ivódott. Fél kilencre értem a ház elé. S csak amikor a komor, szürke bérház kapuját kinyitottam, érintett meg a félelem. Csapda is várhat rám. A cím, a kulcs, az elveszett ismeretlen, akit meg kell keressek, eddig feladatként állt össze fejemben, most különös összefüggéseivel koccant össze bennem. A felvonó nem működött, gyalog baktattam fel a harmadik emeletre. Ahogy elfordítottam a kulcsot, azonnal kinyílt az ajtó. Ettől háttahőköltem. Mintha valaki várt volna a nyitott ajtó mögött. Szerencsére hamar megtaláltam a kapcsolót. A hirtelen támadt fény nemcsak világosságot, hangokat is sodort felém. Valószínűtlen, halk nyöszörgést. Talán a meg nem született gyerekek hangja ilyen, az anyjuk hasában, azoké, akik érzik, elevenen nem juthatnak ki onnan. A szűk előszobán keresztül lopakodva haladtam a szoba felé. Amikor a kilincshez értem, ezt gondoltam: ha odabent egy hulla fekszik, valaki még engem gyanúsíthat. A szoba azonban inkább életre, mint halálra figyelmeztetett. A megvetett ágy előtt kis asztalkán konyakosüveg, két pohár és sóssütemény-maradékok heverték. Az ablakfüggöny szét volt húzva. A széthúzott függönyhöz kétségtelenül tartozik valaki, aki lenézett az utcára, aztán eszébe jutott valami, elsietett hazulról, alighanem visszajön. Önkéntelenül a kijárat felé pillantottam, vártam, hogy kulcsra forduljon a zár. A szobába nyíló másik üvegajtót, alighanem mert ez az előbbi gondolatsor annyira lekötött, később vettem észre. Tehát még egy szobát, konyhát, mellékhelyiséget kell végigkutatnom. Az üvegajtó furcsán villogott. Azért villog, mert világítanak mögötte. Ezt lassan, tagolva magyaráztam magamnak. Gyors mozdulattal belöktem az ajtót. A szoba sarkában, kényelmes karosszékekben új főnököm ült, különös formájú tárgyat tartott a kezében. Majdnem közömbösen meredt rám. – A hullát keresi? – kérdezte.

– Hol van? – mondtam kissé hangosabban a kellelénél.

– Úgy látszik, már valaki elvitte. Vagy talán nincs is hulla – tette hozzá. – De miért van így felindulva, csak nem fél?

– Én? – kezdtem tiltakozni, legyintésére abbahagytam.

– Természetes, hogy fél. Csak a részegek és az örültek nem félnek. A félelem sajnos az életünkhöz tartozik. Jegyezze meg, vannak dolgok, amik elől legokosabb elszaladni.

– Nekem az elődömet kell megkeresnem – vettem közbe.

– Na persze – most megint mosolygott. – És eddig mit tapasztalt? – Beszámoltam a konyakospohárról, a sós süteményekről és a széthúzott függönyről. – Mást nem?

Nyeltem egyet. A nyöszörgő hangokról nem akartam vallani. – Mást is kellett volna tapasztalnom? – kérdeztem.

– Hááát. . . – kissé lenyújtotta a szót, az ölében heverő tárgyra mutatott. – Vettem egy nyenyerét. Tudja, mi az? – Nem várt válaszra. – Ritka, régi hangszer. Antikváriusnál vásároltam. Elég furcsa, nyöszörgő hangja van. Talán hallotta is? – Bólintottam. – Ha nem tévedek, ezt nem említette. – Megint nyeltem egyet. – Valószínűleg azért nem, mert azt hitte, képzelődik. – Egy darabig vizsgálódva nézett, én a lába előtt heverő szőnyeg mintáit tanulmányoztam. – A képzelődés is az élethez tartozik, nincsen rajta semmi szégyellnivaló. . . És most hogyan fogja folytatni a keresést?

– Mindenki gyanús, aki él – jelentettem ki, és pózba vágtam magam.

Elvigyorodott. – Ezt a hülye frázist ne ismételgesse. Ilyen mondathoz rendőruniformis passzol.

– Miért? – kérdeztem. – A mi foglalkozásunk más?

– Merőben más – elégedetten mosolygott. – Tudja, mi is nyomozunk, ez igaz. De nekünk időnként ki kell derítenünk valamit. Ezért kapjuk a dohányt. Az ilyesféle meghatározással, hogy mindenki, so-hase tudnánk zöld ágra vergődni. Ha az ember valamire rá akar jönni, inkább szerencsére meg véletlenre van szüksége. Szerintem jobb úgy kezdeni, hogy senki se gyanús. Ez célravezetőbb. Egyszer aztán valaki tényleg gyanússá válik, arra jó kopóként ráveti magát az ember. Láta, hogyan kergetik a kutyák a nyulat? Az összes nyúl után nem tudnak egyszerre szaladni, nem igaz? Meg különben is, sántít az a mondat. Miért csak az gyanús, aki él? Hátha már eltette valaki láb alól a gyilkost, vagy baleset áldozata lett? – Jóízűen elröhögte magát, és a szőnyegre helyezte a nyenyerét. Fejébe nyomta kalapját, és felegyenesedett a karosszékéből.

– Engem itt hagy?

– Miért, tud valami jobbat? Ha elfogad tőlem egy tanácsot, véleményem szerint egyelőre ez a leggyanúsabb hely, hiszen itt lakott. A nyenyerét mindenesetre itt hagyom. Hátha kedve támad megnyöszörgettetni.

– Kedves öntől – mondtam.

Valami másra nincs szüksége? – Egyenesen a szemembe nézett. Erre a fagyos, kék tekintetre nem tudtam rábízni a gondomat, pedig szerettem volna az elődömről kérdezősködni. – Zömök, fekete, kék szemű volt – mondta, mintha gondolatomba látott volna.

– Már említette.

– Egyebet most se tudok hozzátenni. . . Esetleg még annyit, hogy ez jól berendezett legénylakás. Akad friss ágynemű, a jégszekrényben italok, konzervek és még valami, majdnem elfelejtettem. Magnószalagok.

– Magnószalagok? – bámultam rá.

– Igen. Nagyon érdekesek. Itt, ebben a szekrényben megtalálja őket.

– Gondolja, a zene inspirálni fog, azért hagyja itt a nyenyerét is?

– Na nem. – Tréfásan megrázta fejét. – Ennyire nem akarok a kedvében járni. Azokon a szalagokon nem zeneszámok vannak, hanem valami más. Talán nyomra vezető adatok. Ki tudja. . .

– Maga már biztosan megvizsgálta a szalagokat.

– Én igen.

– És ha maga nem igazodott el rajtuk, nekem miért mondanának többet?

– Többet? Azt nem állítottam. De hátha valami mást, és ez se lebecsülendő. – Az ajtóban még megállt, a nyenyere felé nyújtotta a kezét. – Jó mulatást.

– Ne menjen még! – kiáltottam utána.

Ajtócsapódás és a lépcsőházból sietős léptek visszhangoztak kiáltásomra. Egyedül maradtam az idegen lakásban. Majd visszajön. Ez biztatóan hangzott. Ki? A szekrény felé bámultam, a kérdés ebből az irányból szegeződött nekem. A legfelső fiókban ráakadtam a magnószalagokra. Címkével voltak ellátva. **TALÁLKOZÁS** – betűztem végig a címkéket. Azt, amelyikre római egyes volt írva, rátettem a készülékre. El akartam indítani a gépet, de csak az ötödik kattintásra találtam meg a helyes gombot. Kellemes férfihang szólalt meg a szalagról. Összeborzongtam. Úgy éreztem, nem is a készülékből, hanem az átellenes karosszékből beszél hozzám: Most, amikor néhány hét távolságból igyekszem visszaidézni az akkor történeteket, már sajnálom, hogy nem azonnal rögzítettem szalagra a friss találkozás élményét. Nem vagyok

feledékeny, de a hangulat általában igen illő természetű, különösen, ha. . . Mi az, hogy különösen? – legyintene Herzog. Tanuljon meg végre pontosan fogalmazni: időpont, hely, személy. Megpróbálok hozzá is igazodni. Tizenhárom óra tíz perc volt, ebben aligha tévedek, mert már hetek óta egy kikapós hölgyet figyeltem, aki ebben az idő tájban találkozott a gavallérjával egy kisvendéglő közelében. A vendéglő nevét nem említem, korábbi jelentéseimben feltüntettem. A hölgy késett. Magasra emelt újság mögül figyeltem a terepet. Többször szemügyre vettem a bejárati ajtót. Nem állt senki előtte. Egyszer azonban azt vettem észre, mégis áll ott valaki, méghozzá úgy állt hátrafordulva a bejárat mellett, mintha régen várakozna. Kalapja, frizurája, tavaszi kabátjának ide-oda fodrozódása, mindez olyan ismerős volt. Hoppá! Megvan. Hiszen ő az. Sárrika, köszöntem rá. Hátrafordult. Akkor már tudtam, hogy tévedtem. Bocsánat, hebegtem. Rám mosolygott. Éreztem, hogy meg fog szólítani, mondta. De hiszen. . . Nem ismersz meg? Fejemet ráztam. Pedig hosszú évekig együtt éltünk. . . Még mindig mosolygott. Mosolyában volt valami időtlen. Mikor? kérdeztem teljesen megzavarodva. Lehajtotta fejét. Ezelőtt ötven évvel. Ötven évvel ezelőtt? Torokmat köszörültem. Mit vagy úgy felindulva? Csak nem azt akarod mondani, hogy akkor még nem is éltél? kérdően magasra húzta szemöldökét. Várj, majd legközelebb mindent elmagyarázok. Nem vettem észre, mikor ment el. Egy hétig nem találkoztam vele, pedig a szokott időben mindennap megjelentem a kiskocsmá előtt. Csodálatosképpen az a másik hölgy sem jelentkezett. Néha már azt hittem, összecseréltem a vendéglőt, valahová egészen máshová tévedtem. Lebegésszerű volt ez a feltételezés, megpróbáltam főnököm utasításaiba kapaszkodni. Az a legfontosabb, hogy az ember térben, időben elhelyezkedjen. A többi magától adódik. A hetedik nap végre megpillantottam. Ugyanúgy volt felöltözködve, mint az első találkozáskor. Eszedbe jutottam? kérdezte. Tagadólag ráztam a fejem. Így akarsz megszabadulni tőlem? Nem, nem akarok megszabadulni tőled, mondtam. Sokan szeretnének megszabadulni a múltjuktól, de ritkán sikerül, tette hozzá. Jól van, na, ne fintorogj, gyere, sétáljunk kicsit. Belém karolt, így jártuk körbe a vendéglő előtti teret. Egy ideig nem szóltunk egymáshoz. Ő a lábunk közelében lépegető galambokat nézegette. Nem szeretem a galambokat, mondta, tönkreteszik a régi épületeket. Tudod, hol van a Molnár utca? kérdezte váratlanul. Bólintottam. Ott lakunk. Elpirult. De hiszen nem is erről, hanem egy szerdai napról akartam beszélni. 1926. december elseje volt. Jól megjegyezted a dátumot, vettem közbe. Igen, ak-

kor volt ugyanis az árverés. Pontosan három óraker kezdődött. Miféle árverés? meredtem rá. Rosszalló tekintettel mért végig. Már ezt is elfelejtetted? Hiszen ott laktunk az árverési csarnok közelében, és akkor vettük többek között azt a . . . Elhallgatott, megint a galambokat nézte. Na, nem baj, legközelebb elhozom a katalógust. Jó, hagytam rá, hozd el. És most hol élsz? robbant ki belőlem a kíváncsiság. Elnézően mosolygott. Most sehol. Én ugyanis nem menekülök a múltam elől. És úgy látszik, anyád múltja elől sem. Anyám múltja elől? megint kérdően felhúzta szemöldökét. Anyámat nem ismertem, gyermekágyi lázban halt meg. Érdekes, hogy mindent előlről kell elmeséljek.

Válaszolni akartam, de már nem volt mellettem. Megtapogattam a karomat, langyos és hűvös volt az érintés, mintha még mindig hozzá-súrlódna tavaszi kabátja. Egy hónapig nem láttam. A hosszú várakozás érte meg bennem, hogy szalagra örökítem a két találkozás emlékét. Tegnap este munkához láttam. Egész éjjel hallgattam a felvételt. Valami hiányzott belőle. A hangja. Persze, a hangja. Már hajnalodott, amikor rádöbentem, s akkor végre megszólalt: Tudtam, hogy meg fogsz szólítani. Nem ismered meg? Pedig hosszú évekig együtt éltünk. Ezelőtt ötven évvel. Mit vagy úgy felindulva? Csak nem azt akarod állítani, hogy akkor még nem is éltél? Várj, legközelebb mindent elmagyarázok. Na, eszedbe jutottam? Így akarsz megszabadulni tőlem? Sokan szeretnének megszabadulni a múltjuktól, de ritkán sikerül. Jól van, na, ne fintorogj. Gyere, sétáljunk egy kicsit. Nem szeretem a galambokat. Tönkreteszik a régi épületeket. Tudod, hol van a Molnár utca? Ott laktunk. De hiszen nem is erről, hanem egy szerdai napról akartam beszélni. Ezerkilencszázhuszonhat december elsejéről. Akkor volt ugyanis az árverés. Pontosan három óraker kezdődött. Már ezt is elfelejtetted? Hiszen ott laktunk az árverési csarnok közelében, és akkor vettük többek között azt a . . . Na, nem baj, legközelebb elhozom a katalógust. . .

Ijedten bámultam a magnókészülékre, és visszakattintottam az elindítógombot. Egyszeriben én is női hangot hallottam a szalagról, kellemes, ismerős női hangot, mégis mindez teljesen valószínűtlenül hatott. Úgy látszik, képzelődöm. A nyenyerét kerestem. A szőnyegen hevert.

- És most hol élsz? – hangzott, mintha én beszélnék.
- Most sehol – visszhangzott a lezárt magnóból –, én ugyanis nem menekülök a múltam elől.
- És úgy látszik, anyád múltja elől sem.
- Anyám múltja elől? Anyámat nem ismertem. Gyermekágyi lázban halt meg, érdekes, hogy mindent előlről kell elmeséljek.

Gyors egymásutánban felhajtottam két pohár konyakot, és kikerestem a második szalagot. Nem lepett meg, hogy mindjárt a női hang szólalt meg.

– Elhoztam a katalógust. Itt van a retikulómben. Mielőtt odaadnám, szeretnék valamire figyelmeztetni. A katalógus ötvenéves.

– Akkor még nem is éltem.

– Már megint kezded? Ötven év igazán nem nagy idő, ha visszafelé pergetjük az eseményeket. Soknak akkor látszik, ha a jövő irányába tervezünk.

– Visszafelé is lehet tervezni?

– Hogyne. Elsősorban oda kell találni.

– A tájékozdási képességem nem valami kitűnő. A főnököm szerint. . .

– Főnöködet nem ismerem.

– Persze, hogy nem ismered, de ő szokta mondani. . .

– Ismeretlen emberek véleménye nem érdekel.

– Az ő véleményétől függetlenül is rossz a tájékozdóképességem. Szülővárosomban is eltévedek, hát még a múlt dzsungelében.

– A múlt nem dzsungel.

– Nem?

– Nem. A múlt sivatag.

– Na látod, hát ott aztán még jobban eltévednék. Csak homok, homok, egyik homokszem olyan, mint a másik. Hogyan lehet ott eligazodni?

– Kisebbséget kell lépni. Bogárlábakon kell járni. Akkor egyszerre megváltozik a sivatag.

– Hogyan?

– A látszólag új homokszemek alatt megnyílik az élet. Vagy ha úgy tetszik, a múlt szakadéka.

– Ez szépen hangzik, csak nem tudok mit kezdeni vele.

– Várj, mindjárt elmagyarázom. Van egy sivatagi pók. Nyálával egyforma homokszemekből fedőt készít, s barlangja fölé illeszti. Kivülről nem látszik semmi, de ha bogárlábakon jársz, a fedő hirtelen megnyílik alattad, és a halott időbe zuhansz. Helyesebben egy eleven világba, amelyet te halottnak hittél, holott csak átalakult, talpad alatt barlanggá alakította magát.

– És hova lett a pók?

– A pókot ne emlegesd. A katalógus a fontos. Az is a barlangban van.

Nyújtsd a kezed.

– A halott időbe?

– Nem a halott időbe. Ezt átmenetileg mondtam, hogy megértsél. Azt reméltem, közben magadtól rájössz, az idő nem hal meg, elbújik előlünk, jelenleg ide, a táskámba bújt. Vedd ki a katalógust, vidd haza, tanulmányozd át, én kipipáltam azokat a tárgyakat, amelyeket megveszünk. A kikiáltási árat is feltüntettem, s azt, amennyiért megkapod. Ne siess el semmit. Ha aprókat lépsz, időben érkezel az árverési csarnokba. Hiszen úgylis a közelben lakunk, három házzal arrébb. . .

Itt megszakadt a párbeszéd, a szalag további része üresen maradt. Én azért végigfuttattam a tekercest. A csendet a sivatagi pók leselkedő jelenléte töltötte ki.

– A múlt sivatag – ismételtettem fennhangon.

– Lehetséges – felelt velem a szalag.

– Csak nem mozdul el alattam a fedő.

– Ki kell várni, ki kell várni – visszhangzott a készülékből.

Az azt követő napokon keveset aludtam. A hátramaradt szalagok lehallgatása foglalt el. Ezekről nemigen tudnék összefüggően beszámolni. Legfeljebb annyit mondhatok, a sivatagi pók beszélt hozzám. Ha megpendítettem a nyenyerét, hol nyöszörgő, hol fisztulás volt a hangja. Leginkább arra biztatott, keressem meg a katalógust. Időnként én is panaszkodtam neki. Bevallottam, még mindig nem ismerem ki magam a sivatagban.

– Ott előbb-utóbb mindenki otthon érzi magát.

– Nagyon egyformák a homokszemek.

– Nem igaz.

– Lehet, hogy nem igaz, nem akarok hazudni. . . Néha tényleg kicsit különböznek egymástól.

– Így már jobban hangzik.

– Igen, és ilyenkor egy tanulószobában feszengek, lehet, hogy gyerek-szobában. Egy ismeretlen kisfiú ül mellettem.

– Hogy hívják?

– Nem tudom. Rajzait mutogatja. A rajzok csataképet ábrázolnak, rengeteg ló és harcos van rajtuk. Szépen ki van cirkalmazva a fegyverzetük.

– Ki rajzolta?

– Állítólag az az ismeretlen kisfiú.

– És te irigykedsz rá, mert nem tudsz olyanokat rajzolni.

– Irigykedem?

– Igen.

– Látod, erre már nem emlékszem. Csak a szoba körvonalait látom, az előttünk heverő rajzlapokat, málnaszörp van a pohárban, valaki bejön, magas, karcsú nő és még valaki. . .

– Annak a fiúnak az anyja.

– Lehet, mert olyan vidáman néz a rajzlapokra.

– Na, látod. Egészen jól kiismered már magad a sivatagban.

Mégsem mozdul a fedő, mégsem mozdul a fedő. Pedig egészen aprókat lépek, bogárlábakon járok. Ezeket az utóbbi mondatokat magamnak bizonygattam. Amikor azonban főnököm telefonon jelentkezett, panaszaimról nem tettem említést. Csak a legelső szalagról számoltam be.

– És megtalálta a katalógust?

– Igen, a legelső fiókban volt. Abban a szekrényben, ahol a hangszalagok.

– Meg tudta állapítani, mit vásároltak azon az árverésen?

– A ceruzával írt bejegyzések szerint három tárgyat: egy aranszelenecét, arany zsebórát és legyezőt.

– El tudná mondani a tárgyak adatait?

– Hogyne. Idehozom a telefonhoz a katalógust. Halló. . . szóval egy aranszelenecé. Megjegyzés: gold, a quatre couleurs, a fedőlapon futó szarvassal, gazdag keretdíszítéssel, francia, tizennyolcadik század, súly 87,5, méret: 4,5 x 5,5, kikiáltási ár ezer, vételár ezernégyszáz. Ehhez egyébként még huszonkét százalék felárat kell hozzászámolni a katalógus bevezetője szerint, amiben benne foglaltatik a luxusadó. Arany zsebóra, a fedőlapon paraszti táncjelenet, többszínű email, gondos kidolgozásban. Svájc, 1830, kikiáltási ár kétszáz, vételár kétszázhetven. Legyező, tizenöt részes, aranyozott csontkeret, színes pásztorjelenetek, papíralapon. Német, tizennyolcadik század, magassága 27,5, kikiáltási ár tizenöt, vételár ötven.

– Vajon mire kellett nekik a legyező?

– Biztosan a nőnek vagy ajándéknak szánták. Különben szenteltvíztartót és egy nagyméretű gobelint is akartak vásárolni, de utólag kihúzták.

– S azt tudja, hol laktak?

– Ha még áll a ház, nem lesz nehéz megtalálni. Az ötödik hangszalagon részletesen le van írva az épület külseje. Még az is, hogy merre nyí-

lik a lakásajtó.

– Talán a tárgyakat is megtaláljuk. A tárgyak némelykor makacs természetűek. Sok mindent túlélnek, jobban lehet rájuk építeni, mint az olyasféle meghatározásra, hogy egy sivatagi pók tartja a hátán a múltat.

Ezzel megszakadt a telefonbeszélgetés, még hallottam, ahogy elégedetten belekuncog a hallgatóba. Fizetésem nem került szóba. Az igazat megvallva már nem is érdekelt. Az utolsó hangszalagok tanulmányozásába voltam belemerülve. A szövegrészek egyre szaggatottabbakká váltak. Egyes mondatokat hosszú szünetek követtek, ilyenkor apró kapirgálásokat hallottam, mintha a sivatagi pók készítené barlangja fölé a fedőt. Általában a férfi beszélt, nagy messzeségből, helyesebben a szoba másik sarkából visszhangzóan, olyankor a nő hangja is fölcsendült. Úgy hangzott, mintha kérdésekre válaszolna. Az utolsó szalagon sehogyan sem tudtam eligazodni. Pedig egymás után többször lehallgattam. A szalag elején sokáig kapirgáló zörejek követték egymást, aztán váratlanul nagyon fáradtan és halkán a férfi szólalt meg.

– Úgy látszik, már nem sikerül találkoznom vele.

– Az árverésen majd találkozunk.

– Jó. A megbeszélt időben ott leszek.

– Csak arra vigyázz, amire figyelmeztettelek.

– Igen, bogárlábakon fogok jönni, különben nem nyílik ki az ajtó, nem nyílik ki az ajtó, nem nyílik ki az ajtó. . .

Mint lejárt régi gramofonlemezen, az utolsó szavak többször ismétlődtek. Ez volt a végső eligazítás, amit a szalagokon találtam. Szinte megőrültem, amikor megcsendült a telefon. Főnököm gunyoros hangjára várva, izgatottan kaptam fel a hallgatót. Legnagyobb meglepetésemre azonban ugyanaz a női hang szólalt meg, amit a szalagról megismertem.

– Maga is eljön? – kérdezte.

– Igen – mondtam önkéntelenül, bár éreztem, tiltakozni kellene.

– Jó, de maga ne jöjjön be a lakásba. Megígéri?

– Meg. . . Meg. . . – dadogtam, és majdnem kiejtettem kezemből a kagylót. – Halló. . . – kattanást hallottam, nem válaszolt senki. Ehelyett újabb csengetés riasztott. A telefonra bámultam, de ezúttal a lakás csengője szólt.

Az ajtóban a főnököm állt.

– Felkészült? – mondta minden bevezetés nélkül.

– Mire?

- Megtekintjük a házat.
- Most, rögtön?
- Természetesen.
- A katalógust is elhozom?
- Elhozhatja. – Amint magamra vettem kabátomat, a lakást tanulmányozta. A nyenyere még mindig a szőnyegen feküdt. – Úgy látszik, nem sok hasznát vette.
- Dehogynem – tiltakoztam –, néha magától is megszólalt.
- Talán egér van a lakásban, és az szaladgált rajta.
- Nincs egér – mondtam.
- Ha nincs, nincs. Nagyobb baj, hogy nem érdeklődte meg a meteorológusoktól, milyen időjárás volt 1926. december elsején.
- Ez miért olyan fontos?
- Na hallja, hát ha esik, akkor ernyőt hoztam volna magammal – kibámultam az ablakon. Ragyogó napsütés volt. Mire azonban a Molnár utcába értünk, megeredt az eső. – Látja – nézett rám főnököm rosszalóan –, jobb lett volna, ha a meteorológusokhoz fordul.
- A házat hamar megtaláltuk. Autó parkolt előtte. Herzog megnézte a rendszámát, megelégedetten bólintott. – Ez az ő kocsija – mondta.
- Talán bent van a lakásban. . . – elharaptam a mondatot, főnököm csodálkozva meredt rám.
- Azóta? – kérdezte. A szót olyan különösen elnyújtotta, úgy éreztem, megbillen bennem idő és tér fogalma, próbáltam aprókat lépni, bogárlábakon járni, hiszen különben nem nyílik ki az ajtó. A bejárat előtt megtorpantam. Eszembe jutott a telefonhívás. – Maga nem jön be? – tessékelt előre főnököm.
- Nem, én inkább kint várok. Esetleg. . .
- Esetleg?. . . – nem fejezte be. – Úgy is jó. Akkor egyedül nézhetek utána, megvan-e még a zsebóra, a szelence és a legyező.
- Esetleg, magyaráztam magamnak, amikor egyedül maradtam. Jobb, ha őrt állok, és szemmel tartom a bejáratot, az autót, az utcán tovasiető ismeretleneket. Valójában nem is ezek a szavak kötötték le figyelmemet, hanem az elmúlt hetek színe, illata vett körül. Az első időszak inkább színével emlékeztetett, kvarcfényű lámpák alá ültetett, zöld fények csillogtak a szemembe, amelyek időnként kékessé váltak. Szemüveggel kellene védekezni ellene, szemüveggel, amelyet az ember madzaggal köt meg a tarkóján. Most már szagát is éreztem a fénynek. Lehetséges, hogy ez is annak az ismeretlen fiúnak a szobájában történt,

aki rajzlapjait mutogatta. A szobában egyébként házi orvosunk fontoskodott, a kvarclámpát igazgatta. Mindez a benyomás vagy érzés, amelyet hol tarkómon, hol nyelvemen éreztem, gyorsan változott, és kovászosuborka-szagga alakult. A szag burkában sok kivehetetlen arcú és tekintetű ismerősöm sürgölődött, szerettem volna neveik szerint rendet teremteni közöttük, de váratlanul kicsapódott a lakás ajtaja, s főnököm dugta ki fejét.

– A lakás teljesen üres.

– Teljesen üres – ismételtem.

– Se tárgy, se ember.

– Hát akkor mehetünk – mondtam.

– Még nem. Én maradok, hátha valaki közben idejön. Az ajtó nyitva volt, ez különös. Egy üres lakás, amely nincs lezárva.

– Én kint várok.

– Jó – ez már a becsukott ajtó mögül hangzott. Az utolsó szó volt, amit hallottam tőle. Már sötétedett, amikor elhúzódtam a ház eresze alól. Még mindig szemerkélt az eső. Akkor már tudtam, nem jön ki abból az üres lakásból. Az, hogy talán rosszul lett, segítségre szorul, és utána kellett volna néznie, harmadnap jutott eszembe. Egyfolytában a magnószalagokat hallgattam, s a sivatagi pókra gondoltam, aki egy óvatlan pillanatban elrántotta talpa alól a múlt homokjából készített tetőt. A rendőrséget azután értesítettem, amikor Hans Herzog magán-detektív irodája harmadik hívásomra sem jelentkezett. Azt hiszem, rosszul tettem. Főnökömnek volt igaza, nem érdemes a rendőrséghez fordulni. Azóta faggatnak. Pedig mindenről részletesen beszámoltam. Mindössze azt a bizonyos dátumot és a sivatagi pókot nem említettem. Az egyik fiatal detektív különösen erőszakos. A lakáscímeikkel sincs megelégedve. Az az érv se használ, hogy a Molnár utcai ház előtt talán még mindig ott áll az autó.

– Miféle autó? – hangja goromba és gúnyos.

– Rendszámát sajnos nem jegyeztem meg, de főnökömtől tudom, hogy az elődöme volt.

– És hol van a főnöke és az elődje?

– Eltűntek – ezt is elismételtem párszor.

– Hol? Mikor?

Hol? Mikor? Össze kell szedjem magam. Nem szabad, hogy elveszítsem a türelmemet. Kimerítően és részletesen kell elmagyarázzak mindent, hogy ők is megértsék. Sajnos a feltett kérdésekre nem tudok elég

jól összpontosítani. Szemem előtt minduntalan tárgyak jelennek meg, ezek kötik le figyelmemet. Különösen egy faliszőnyeg tanulmányozása vesz igénybe. Állandóan orrom előtt lebeg. Trója égése. Páncélos vitéz áll a gobelin előterében, valamit magyaráz a többieknek. Szeretném tudni, mit. Nagyméretű gobelin 3,12 x 3,35. A tizenhetedik század elejéről való. Tulajdonképpen nem is értem, miért nem vásároltuk meg. Talán túl sokba került. A katona most valamit kérdez. Jó lenne leolvasni a szájmozgásáról, hogy mit. Talán azt kérdezi, hogy hívták azt a lányt vagy asszonyt, a feleségemet, akivel ezelőtt ötven évvel abban a Molnár utcai házban laktunk.

